

Dubbii limaana Diigu-Kutaa 5.3

Description

Kutaa darbe irraa itti fufuun Maqaa ykn sifata Rabbii oltaâ€™aa mormuun akkamitti kufrii fi wantoota iimaanaa diigan keessaa itti taâ€™uu ni ilaalla. (Sifaata jechuun amala wanti tokko ittiin ibsamuudha. Fakkeenyaaaf kana akka beekumsa, dhageetti, arguu, jirenya, dubbachuu, oltaâ€™u, dandeetti, araaramu, rahmata gochuu fi kkf sifaata.)

(B)-Sifaata Rabbii subhaanahu wa taâ€™aalaa dhabamsiisu keessa maqaalee Rabbii keessatti jallachuu fi wanta Rabbii oltaâ€™aaf taâ€™uu haaqutu jira.

Maqaalee Isaa keessatti gosoota ilhaada (jallachuu) keessaa tokko: dhabamsiisuudha. Akkuma ibn Al-Qayyim jedhu: hiika isaanii irraa maqaalee dhabamsiisu fi haqiqaa isaanii fudhachuu diduu, akka jahmiyyah irraa dubbi namaakkana jedhu: â€œMaqaaleen Isaa jecha qofa. Sifaataa fi hiika of keessaa hin qaban.â€ Maqaalee â€œDhagaha, Argaa, Jiraataa, Rahiim, Dubbataa, fedhaâ€¢ jedhan Rabbif ni godhan. Garuu ni jedhu, â€œInni jirenya, dhageetti, argituu, dubbii fi fedhii hin qabuâ€¢ Dhugumatti, kuni shariâ€™aan, sammuun, uumamaani fi lugaanis ilhaada (jallachuu) hundarra caaledha. Kuni ilhaada mushrikootaatin wal qunnam. Mushrikoonni maqaa Rabbii sanama isaanitiif kennaan. Warri Jahmiyyah kuni immoo sifaata Isaa guutuu dhabamsiisan. Gareen lamaanu warra maqaalee Rabbii keessatti ilhaada raawwataniidhaâ€¢â€¢(Bidaaâ€™ul Fawaaâ€™id 1/191-192)

Maqaa fi sifata Rabbii oltaâ€™aa dhabamsiisuun waaâ€™ee Rabbii ilaachisee yaada badaa yaadudha. Ibn Al-Qayyiim akkana jedha: Qurâ€™aana keessatti Rabbiin ilaachisee yaada badaa nama yaadetti zaatu caalaa zaachan guddaan hin dhufne. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

وَيَعِذِّبُ الْمُتَفَقِّينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ
 الظَّانِينَ بِاللَّهِ ظَنٌّ أَسَوَّءٌ عَلَيْهِمْ دَأْبُرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبُ اللَّهِ
 عَلَيْهِمْ وَلَعْنَهُمْ وَأَعَدَ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا
 ٦

â€œMunaafiqoota dhiiraatii fi dubartii, mushrikoota dhiiraatii fi dubartii, Rabbiin ilaachisee yaada badaa yaadan adabuuf [injifannoo ifa taâ€™e si goonfachiifne]. Isaan irra marsaa badaatu jira. Rabbiin isaan irratti dallane, isaan abaaree fi Jahannamiin isaaniif qopheesse jira. Gahuumsi waa fokkatte.â€ Suuratu Al-Fathi 48:6

Rabbiti oltaâ€™aan ni jedhe:

﴿وَلَكِنْ ظَنَنتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴾٦٦﴿ وَذَلِكُمْ
 ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَلَكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِّنَ الْخَسِيرِينَ ﴾٦٧﴾

â€œGaruu Rabbiin wanta hojjattan baayâ€™ee kan hin beekne taâ€™uu yaaddan. Suni yaada keessan kan isin Gooftaa keessan ilaachise yaaddantu isin balleesse. Kanaafu, warra kasaaran keessaa taatan.â€ Suuratu Fussilat 41:22-23

Namoonni kунииn Rabbiin subhaanahu waan muraasa akka hin beekne godhanii yaadan. Namni â€œInni beekumsa, dhageetti, argituu hin qabu, hin dubbanne, hin dubbatu, Arshii Isaa gubbaa ol hin taaneâ€• jedhe hoo haalli isaa akkam taâ€™inna laata?â€• (As-Sawaaâ€™iqul Mursalati-4/1356-7)

Wanta darbe irratti dabalatee, dhabamsiisuun kabaja Gooftaa azza wa jalla hanqisuudha. Warroonni sifaata dhabamsiisan, dhabamsiisuun kuni wanta gogoggaa lubbuu hin qabnetti fakkeessu keessatti isaan kuffise. Inumaa wanta hin jirreen fakkeessutti isaan kuffise.

Ibn Taymiyaan ni jedha: Warri sifaata dhabamsiisan maqaalee fi sifaata Rabbii irraa wanta makhluuqaaf malu malee homaa hin hubanne. Ergasii hubannoo kana dhabamsiisu jalqaban. Kanaafu, dhabamsiisu fi wal fakkeessu bakka tokkotti walitti fidan. Jalqaba ni fakkeessan, dhumarratti ni dhabamsiisan. (Jalqaba sifaata Rabbii oltaâ€™aa sifaata uumamtootatiin wal fakkeessan. Ergasii, sifaata Isaa ni dhabamsiisan.)â€•(Majmuuâ€™al Fataawaa 5/27)

Wallaaltonni kунииn hubannoo isaanii jalqabaa irratti sifaata Khaaliqaa sifaata uumamtootaatiin wal fakkeessan. Ergasii qabiyyee kanaa ni dhabamsiisu. Amaloota addaa fi sifaata Isaa irraa wanta Gooftaa malu kan morman taâ€™an. Maqaalee fi aayata Rabbii keessatti ni jallatan, sammuu fi keeyyata shariâ€™aa keessaa ni bahan. Kanaafu, harka isaanii keessatti wanti ifaan hubatamu fi ragaan Qurâ€™aanaa fi hadiisaa hin hafuuâ€•(Majmuuâ€™al fataawaa 5/209)

(Dogongorri fi jallinni jara kanaa akkanatti sirrefamu dandaâ€™a: jalqaba sifaanni Rabbii fi sifaanni uumamtoota garagara. Rabbiin subhaanahu sifaata Isaaf malu, kan uumamtootaa irraa adda taâ€™e qaba. Sifaata Isaa irraa homtu sifaata uumamtootatiin wal hin fakkaatu. Uumamtoonis sifaata isaanif malu qabu. Kanaafu, sifaata Isaa osoo homattu hin fakkeessinakkuma jiruun mirkaneessun dirqama. Yoo sifaata Isaa osoo wayitti hin fakkeessin mirkaneessine, dhabamsiisunis fakkeessunis hin jiru jechuudha.)

Buâ€™aa Badaa maqaalee fi Sifaata Rabbii fudhachuu diduu irraa dhalatu

Maqaalee fi sifaata Rabbii fudhachuu diduu fi mormuun wantoota badaa fi fokkuu baayâ€™etti nama geessa. Isaan keessaa:

1ffaa-Jiraachu Gooftaa mormuu

2ffaa-Inni Guutuu akka hin taanetti yaadu

3ffaa-Hanqinnaa fi hirâ€™innaan Isa ibsuu

4ffaa-Wantoota lubbuu hin qabneen wal fakkeessu

5ffaa-Wantoota hin jirreen wal fakkeessu. Inumaa wantoota hin dandaâ€™amneen wal fakkeessu.

6ffaa-Wanta Inni waaâ€™ee Ofii ilaachisee beeksisee fi Ergamtooni Isaa beeksisan keessatti maqaa balleessu

7ffaa-Fixrah (wanta uumamaan nama keessa kaaâ€™ame) fi sammuu balleessu fi jijiruu. Akkuma sheyxanni shirkii fi jallinna hordofsiisuun fixrah fi sammuu balleesse, maqaalee fi sifaata Gooftaa guddaa oltaâ€™aa dhabamsiisuunis fixraa fi sammuu balleessa. (As-Sawaaâ€™iql Mursalati 4/1235)

Akka fakkeenyaatti nama â€œQurâ€™aanni uumamaadhaâ€•edheen wanta wal qabatu mee haa dhiyeessinu:

Ibn Taymiyaan ni jedha: Muslimoota hunda biratti Qurâ€™aanni uumamaa osoo hin taâ€™in jecha Rabbii taâ€™uu kan beekkameedha. â€œNamni â€˜Qurâ€™aanni uumamaadha (makhluuqa)â€™ jedhe, kafaree jira.â€• jedhanii dubbachuun isaan biratti kan beekkameedha.

Ergasii kana ilaachisee ibn Taymiyaan dubbii salafa muraasaa ni dhiyeesse. Kan akka dubbii Abdullah ibn Mubaarak: Rabbiin ni jedhe:

﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَأَعْبُدُنِي﴾

â€œDhugumatti, Ani Allaah dha. Ana malee haqaan gabbaramaan hin jiru. Kanaafu, Ana gabbari.â€• (Suuratu Xaahaa 20:14)

Namni aayan (keeyyanni) armaan olii tuni uumamaadha (makhluuqa) jedhe, inni kaafira. Makhluuqni kana jechuun isaaf hin malu. (Ilaali Khalqu Afâ€™aalul ibaadi-Al-Bukhaari-fuula 10)

(Namni aayan armaan olii makhluuqa jedhe, haqiqan dubbii isaa, makluuqatu: â€œDhugumatti, Ani Allaah dha. Ana malee haqaan gabbaramaan hin jiru. Kanaafu, Ana gabbari.â€• Jedhe jechuu isaati. Kuni immoo kufrii ifa baheedha. Kanaafi, namni â€œQurâ€™aanni makhluuqa (uumamaa) dhaâ€•edhe kaafira taâ€™a.)

5-Xumura qorannoo kanaa irratti nama maqaa ykn sifata Rabbii mirkanaaâ€™e morme kafarsiisu ilaachise dubbii warra beekumsaa muraasaa ni dhiyeessina:

Imaamu Ahmad ni jedha: Namni tokko beekumsi [Rabbii] uumamaadha jedhe, inni kaafira. Sababni isaas, namni kuni â€œhangaa beekumsa uumutti, beekumsa hin qabuâ€•echaa jira. Ammas akkana jedhe: namni Qurâ€™aanni uumama (makhluuqa) jedhe, nu biratti kaafira. Sababni isaas, Qurâ€™aanni beekumsa Rabbii oltaâ€™aa irraayyi. Rabbiin azza wa jalla ni jedha:

﴿فَمَنْ حَاجَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾

â€œBeekumsi erga siif dhufee booda namni isa ilaachisee si falmeâ€•â€• Suuratu Aali-Imraan 3:61 (As-Sunnah-Abdullah ibn Ahmad ibn Hanbal-1/102-103)

Ammas ni jedha: Namni, â€˜Rabbiin Aakhiratti hin mulâ€™atuâ€™ jedhe, inni kaafira.â€

Naâ€™iim ibn Hammaadakkana jedha: â€œNamni Rabbiin uumamtoota Isaa keessaa wayitti fakkeesse, kafaree jira. Namni wanta Rabbiin ittiin Of wassafe (ibse) morme, kafaree jira. Wanta Inni ittiin Of ibsee fi Ergamaan Isaa ittiin ibse keessa fakkeessun hin jiru.â€ (Usuul-Al-Laalakaâ€™ii 3/406, ilaali Mukhtasar uluwwi-fuula 184)

Al-Aajuriyy ni jedha: Booqonnaa: Qurâ€™aanni kalaama (jecha) Rabbii guddaa oltaâ€™ee akka taâ€™etti amanuu, Jechi Isaa makhluuqaa miti. Namni Qurâ€™aanni makhluuqa jedhe kafaree jira.â€ (Ash-Shariâ€™ah fuula 75)

Ibn Taymiyaan ni jedha: â€œWanti harki caalaan salafaa irra jiran, namni ganda Aakhiraatti mulâ€™achu Rabbii waakkate (morme), inni kaafira. Kana ilaachisee [namni tokko] namoota beekumsi hin geenye keessaa yoo taâ€™e, isatti beeksifama. Akkuma nama shariâ€™aan Islaama hin geenye itti beeksifamu, [nama kanattis Rabbiin Aakhiratti akka mulâ€™atu ni beeksifama]. Beekumsi erga isa gahee boodaa waakkachuu (mormuu) isaa yoo itti fufee, inni kaafira.â€ (Majmuuâ€™al Fataawaat 7/486)

Guduunfaa

Gabaabumatti, namni iimaanaa sirrii qabaachu barbaadu fi Aakhiratti milkaâ€™u fedhu, maqaalee fi sifaata Rabbii subhaanahu wa taâ€™aalaa Qurâ€™aana keessatti dhufanii fi hadiisota keessatti mirkanaâ€™anitti amanuun isarraa eeggama. Sababni isaas, iimaanni sirrii kan taâ€™uu fi kan guuttamu wanta Rabbiin irraa dhufetti yoo amananiidha. Yoo amanu didan hoo maal taâ€™aa? Ni diigamaa miti ree? Kanaafu, osoo hin jijiriin, hin dhabamsiisin, osooakkana akkana hin jedhinii fi wayitti hin fakkeessin, sifaata Rabbiitti amanuun karaa qajeelaa fi nagahaan gammachuu fi milkaâ€™innaatti nama geessudha.

Madda:

â€œ[**Nawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**](#)â€ fuula 124-130-Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

April 17, 2020

Author

admin